

Anexa nr. la ordinul ministrului educației naționale nr. / 2019

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Tanterv

SZENZOROS ÉS PSZICHOMOTOROS NEVELÉS

Speciális oktatás

V-X Osztály

Súlyos és/vagy halmozottan sérült értelmi akadályozottak részére

2019

Bevezető

A szenzoros és pszichomotoros nevelés tantárgy szerepel a kerettantervben, mint Matematika és tudományok egyik területe, a speciális elemi és gimnáziumi oktatásban. A súlyosan értelmileg akadályozottak és halmozottan sérült elemi osztályok (előkészítő - IV osztály) heti 2 órában tanulják és hetente 1 óra a gimnáziumi (V-X) osztályoknak.

Az iskolai tanterv a következő elemeket tartalmazza:

- bevezető,
- általános kompetenciák,
- sajátos kompetenciák
- tanulási tevékenységek,
- tartalmak
- javaslatok.

Szenzoros és pszichomotoros nevelés jelentőségét több szakember kiemelte. Maria Montessori aki azt vallja, hogy érzékeink „nyitott kapuk a világ felé” és a szenzoriális eszközök kulcsok a gyerekek kezében, amivel nyithatóak e kapuk. Valentina Horghidan kijelenti, a tárgyakkal való tevékenységet befolyásolja a pszichomotoros érettség szintje a gyerekek által megélt motoros tapasztalatok és a készségek sajátosságai.

Az érzékszervi megtapasztalás a valóság megismerését eredményezi - egy szegényes tapasztalat a valóság alacsony szintű megismerését eredményezi. Ezért az érzékelés fejlesztése az egyik alapfeltétele a valóság megismerésének.

Ami a pszichomotoros területek fejlesztését illeti, ez 7 összetevőt foglal magába, amik szoros összhangban állnak egymással:

- Nagymozgások
- Finommotorika
- Testséma
- Lateralitás
- Érzékelés
- Téri tájékozódás
- Időbeli tájékozódás/ érzékelés

Szenzoros és pszichomotoros nevelés biztosít a súlyos és halmozottan sérült tanulóknak egy olyan aktív megismerési formát, amelyen keresztül felfedezi a környező világot, közvetlen tevékenységek által, értékesítve az elsajátított, empirikus tapasztalatait és ismereteit a mindennapi életben, úgy hogy ezek hasznosak és hatékonyak legyenek a társadalomba való beilleszkedés és alkalmazkodás folyamatában.

A szenzoros fejlesztésben részesült súlyos és vagy halmozottan sérült tanulók által elsajátított tudományos fogalmak, ismeretek, készségek, adaptív viselkedési formák, amelyek alapul szolgálnak a közvetlen kapcsolat megteremtésében a tárgyak és tárgyképek, a természeti jelenségek, a megismerési tapasztalatok gyakorlati és alkalmazási tulajdonságai között, amelyben résztvesz a gyermek, lehetővé teszi a szervezet és a környezet közti kapcsolatok megértését.

A szenzoros és pszichomotoros fejlesztés lehetővé teszi, hogy a gyermek képességei fejlődhessenek a következő fő területek mentén: kommunikáció, kognitív és szociális készségek és önállóság. Az elsődleges szenzomotoros folyamatok kialakítása és a nagy/finommotoros készségek fejlesztése elősegíti az alapkészségek és képességek kialakulását, kiinduló pontját képezi a nyelvi fejlődésnek, a kommunikációnak, úgy mint az elemi matematikai fogalmak műveletesítése, amely jótékony hatással van a gyermek személyiség fejlődésére jobb alkalmazkodást biztosítva a szociális és iskolai környezetben.

A szenzoros és pszichomotoros nevelés a közvetlen környezetben, a gyermek számára lehetőséget biztosít, hogy az érdeklődési körét bővíthesse, néhány környezeti tényező fele, közvetlen cselekvés, felfedezés és megfigyelés által, valamint lehetővé téve, a gondolkodási és tanulási folyamatokat.

Az iskolai tanterv által megcélzott készségek, a tanulási tevékenységek és tartalmak, alapul szolgálnak a gyermek minden egyes fejlődési szakaszához, figyelembe véve a sérülés szintjét, fokát és mértékét.

- Érdeklődés felkeltése a környező világ és önmaga iránt
- Saját érzékek felhasználása a környezet megfigyelésére vagy felfedezésére
- A közvetlen tapasztalati ismeretek bővítése
- A nagymozgás és finommotorika fejlesztése
- Az észlelési csatornák maximális használata
- A tanult ismeretek mindennapi életben való alkalmazása
- Az észlelési képességek fejlesztése: alakra, méretre, irányra, színre, távolságra vonatkozóan
- Egyszerű testi, téri, időbeni fogalmakkal való manipulálás

A tanulási tevékenységek tájékoztató jellegűek. A tanárnak lehetősége van megválasztani azokat a tartalmakat, módszereket, amelyek megfelelőek az osztályban lévő gyerekek értelmi szintjének, vagy más példákat alkalmazva, amelyek megfelelnek a kitűzött képességek kialakítására. Ajánlott az egyénre szabott tevékenységi terv, figyelembe véve a gyerek képességeit (ahol erre szükség van).

Általános kompetenciák

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése szenzoros felfedezés által
2. A pszichomotoros koordináció kialakítása és gyakorlása
3. Alkalmazkodó viselkedésforma kialakítása és fejlesztése, természetes és szociális környezetben
4. Az integratív tevékenységek során kialakult viselkedésformák és attitűdök gyakorlása

V. Osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése szenzoros felfedezés által

V. OSZTÁLY
1.1. A közvetlen környezet szenzoros ingereinek az azonosítása és ezen ingerekre, megfelelő válaszadás Gyakorlatok az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére és felismerésére: - A vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos / különböző, átalakulások észlelése, egy vagy több kritérium alapján történő válogatás - szín, méret, forma);

- Auditív diszkriminációs gyakorlatok (zajok, hangutánzó szavak, hangok, ismerős hangok stb.); - Gyakorlatok- ismerős tárgyak felfedezésére és ezek elhelyezkedésének meghatározására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív, vizuális, taktilis stb.)
1.2. A saját test érzékelése, ismerete és felfedezése - Gyakorlatok: a saját testünk/mások testének, érintéssel történő felfedezése („lány-fű”, „Mutasd meg a...”, stb.); - Gyakorlatok: különböző testhelyzetek/testtartás kifejezésére, a jelenlévő/képeken levő személyek testtartásának/testhelyzetének utánzása által; - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (álló helyzetben és mozgásos tevékenységek során): „Szobor” játék, „Gyermekek a széken ülnek” játék, stb.); - Érzékszervi és motoros gyakorlatok, a testrészek folyamatos fejlesztésére (fej, kar, láb és törzs fejlesztése); - Gyakorlatok: a saját test általános nagymozgásainak és finom motoros tevékenységeinek érzékelésére (általános motoros gyakorlatok és finom motoros tevékenységek).
1.3. A környezet feltárása több érzékszerv segítségével: - Szenzoros diszkrimináció gyakorlása (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás); - Gyakorlatok- az ismerős környezet tárgyait felfedezésére és feltárására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív / vizuális / taktilis stb.).
1.4. Alapvető perceptív-motoros struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín-forma-méret-orientáció, szervezés és rendszerezés térben - időben) - Azonosítási (megnevezési) gyakorlatok - tárgyi és / vagy képi diszkrimináció, egy vagy több szempont szerint; - Gyakorlatok válogatásra és csoportosításra- tárgyi és / vagy képi szinten, egy vagy több szempont szerint; - A saját testhez viszonyítva tárgyak téri helyzetének a meghatározása; - Gyakorlatok- egyszerű téri helyzetek felismerésére (rajta, alatta, előtte, háta mögött, alatta – fölött stb.); - Egyszerű utasítások követése és kivitelezése a térben; - Gyakorlatok- a nap mozzanatainak/ a napi tevékenységek azonosítására.

2. A pszichomotoros koordináció kialakítása és gyakorlása

V. OSZTÁLY
2.1. A két kézzel megvalósítható koordinációs tevékenység kialakítása – gyakorlása - Gyakorlatok: zárás-nyitás (tépőzár, kapcsok, gombok, cipzár); -Gyakorlatok: be/kicsavarás; -Gyakorlatok: összerakás/szétszedés.
2.2.Vizuális motoros koordináció kialakítása és gyakorlása - Gyakorlatok: fűzés (a bábu behelyezése a lyukas táblába/ célnára gyöngyfűzés); - Utánzó gyakorlatok: A vízszintes/merőleges/ferde helyzetek utánzása kézzel/ujjal/ceruzával;

- Gyakorlatok helyes ceruzafogás/nyomaték alakítására: irkafirkák, körök- spirálok készítése; - Alakrajzok: rajzolás sablonnal (kontúr rajz és térkitöltés - háttérrel, vonalazással).
2.3 Auditív motoros koordináció kialakítása és gyakorlása - Mozgásos játékok egyszerű ritmikus gyakorlatokkal; - Szabad vagy irányított tánc.

3. Alkalmazkodó viselkedésforma kialakítása és fejlesztése, természetes és szociális környezetben

V. Osztály
3.1. Lateralitás azonosítása – domináns felső és alsó végtag, bal / jobb orientáció - Gyakorlatok: a domináns végtag stimulálására, a felismerést elősegítő verbális kísérettel; - Gyakorlatok: tárgyakkal való tevékenységek kivitelezésére, különböző mozdulatminták elsajátításával, mint csavarás, vágás, rajzolás; - Szem-kéz koordinációs gyakorlatok (a bábuk behelyezése a lyukas táblába stb.) - Gyakorlatok: az alsó / felső végtagok váltott használatára.
3.2. A saját test ápolásához szükséges egyszerű viselkedésformák gyakorlása és rögzítése – öltözés/vetkőzés, mosakodás, étkezés - Gyakorlatok: mosakodás, öltözködés, cipőhúzás, étkezés megvalósításához segítséggel/ anélkül; - Játékos gyakorlatok – ki/begombolás, be/kifűzés, cipzározás; - Gyakorlatok: a különböző ruhák és cipők azonosítására és megnevezésére.
3.3. A személyes, közösségi és lakótéri higiéniai szabályok betartása - Gyakorlatok: a lakótér helységeinek megnevezésére és helyes használatára; - Az egészségügyi eszközök használatának gyakorlása; - Haj, körmök, kezek, stb. ápolásának gyakorlása.

4. Az integratív tevékenységek során kialakult viselkedésformák és attitűdök gyakorlása

V. Osztály
4.1. A saját fizikai jellemvonásaink azonosítása és összehasonlítása a környezetben élő többi egyénével - Gyakorlatok a saját és mások testrészeinek megnevezésére; - A saját testrészek valamint más személyek testrészei közötti összefüggések azonosítása.
4.2. A veszélyes tényezők felismerése és a megelőző magatartás kialakítása a természetes és a társadalmi térben - Gyakorlatok a lehetséges környezeti veszélyes tényezők/veszélyforrások felismerésére és azonosítására (közúti balesetek, zavaró tárgyak, áramütésforrások stb.).
4.3. Az aktív életmód fejlesztése családi környezetben - Személyes adatok azonosítására szolgáló gyakorlatok (név, vezetéknév, életkor, születési idő, cím); - A családtagok (anya, apa, testvérek, nővérek, nagyszülők) azonosítására szolgáló gyakorlatok.
4.4. Konkrét és/vagy logikai műveletek a valós környezet elemeivel - Évszakokat, természeti jelenségeket ábrázoló képek társítása (szél, eső, villámlás, mennydörgés, köd, stb.); - Szimbólumok társítása a megfelelő évszakkal: karácsonyfa - tél, hóvirág – tavasz, gyerekek a tengeren – nyár, száraz levelek – ős.

Tartalmak

Tartalmi területek	V. Osztály
A környező világ elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése	Szenzoros feltárás - Szenzoros azonosítás és megkülönböztetés (vizuális; auditív; tapintható-kinesztetikus; termikus; szagló; ízlelő); - Megfelelő válaszreakciók a környezeti ingerekre; - A saját test érzékelése és felfedezése (érintés, felfedezés, testtartás, egyensúly, gurulás, mászás, kúszás stb.); - Szenzoros cselekvések gyakorlati, alkalmazható és hasznos tevékenységekben.
Pszichomotoros koordináció	Két kézzel megvalósítható és vizuális motoros koordináció (finommotorika) - helyes ceruzatartás/nyomaték - illesztés - behelyezés - törés; - gyűrítés; - nyomás; - rátevés; - hajlítás; - vágás; - be-/kicsavározás; - kinyitás/bezsukás; - gördítés; Auditív motorikus koordináció - torna mozdulatok, tárggyal/anélkül – szóbeli utasításra; - játékos gesztikulációs elemek, zenei kísérettel, - egyszerű ritmusokra mozgásos játékok; - szabad és irányított tánc.
Mozgásos észlelhető struktúrák	Alap motoros észlelhető struktúrák - Motorosan észlelhető szerkezetek: alakra, méretre, színre vonatkozóan. - Téri tájékozódás – rendezés és rendszerezés; - Időbeli tájékozódás – rendezés és rendszerezés.
Környezettel való kapcsolat	Lateralitás - vizuális motorikus koordináció; - a domináns végtag stimulálása (kéz, láb); A test és életterek alapvető higiéniai szabályai - praktikus gyakorlatok a test ápolására; - a lakóter higiéniaja.
Csoportozás	Megelőző magatartásformák különböző helyzetekben - a környezetben lévő veszélyforrások; Aktív lét a családi és társadalmi környezetben - személyes és családi adatok; - évszakok;

VI. Osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése szenzoros felfedezés által

VI. Osztály
1.1. A közvetlen környezet szenzoros ingereinek az azonosítása és ezen ingerekre, megfelelő válaszadás: Gyakorlatok az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére és felismerésére: - A vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos / különböző, átalakulások észlelése, egy vagy több kritérium alapján történő válogatás - szín, méret, forma); - Auditív diszkriminációs gyakorlatok (zajok, hangutánzószavak, hangok, ismerős hangok stb.); - Ízlelő és szaglási diszkriminációs gyakorlatok (ismerős élelmiszerek és környezeti szagok) - Gyakorlatok- ismerős tárgyak felfedezésére és ezek elhelyezkedésének meghatározására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív, vizuális, taktilis stb.)
1.2. A saját test érzékelése, ismerete és felfedezése: - Gyakorlatok: a saját testünk/mások testének, érintéssel történő felfedezése („lány-fiú”, „Mutasd meg a...”, stb.); - Gyakorlatok: különböző testhelyzetek/testtartás kifejezésére, a jelenlévő/képeken levő személyek testtartásának/testhelyzetének utánzása által; - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (álló helyzetben és mozgásos tevékenységek során): „Szobor” játék, „Gombácskák” játék, stb.); - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (két lábon/egy lábon) - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére és alakítására: mozdulatlantól a mozgásos fele és fordítva - Érzékszervi és motoros gyakorlatok, a testrészek folyamatos fejlesztésére (gyakorlatok a fej, a karok, lábak és test mozgására); - Gyakorlatok: a saját test általános nagymozgásainak és finom motoros tevékenységeinek érzékelésére (általános motoros gyakorlatok és finom motoros tevékenységek) - Gyakorlatok a gesztusok utánzására/végrehajtására (öltöztetés/vetkőzés, cipőhúzás, stb.)
1.3. A környezet feltárása több érzékszerv segítségével: - Szenzoros diszkrimináció gyakorlása (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás); - Gyakorlatok- az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére és feltárására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív / vizuális / taktilis stb.).
1.4. Alapvető perceptív-motoros struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín-forma-méret-orientáció, szervezés és rendszerezés térben - időben) - Azonosítási (megnevezési) gyakorlatok - tárgyi és / vagy képi diszkrimináció, egy vagy több szempont szerint; - A saját testhez viszonyítva tárgyak téri helyzetének a meghatározása; - Egyszerű utasítások követése és kivitelezése a térben - Egyszerű helyzet felismerési gyakorlatok térben (rajta, alatta, elöl, hátul, fölötte,

alatta, stb.)

- Gyakorlatok- a nap mozzanatainak/ hét napjainak azonosítására
- Megkülönböztetési gyakorlatok a tárgyak egymáshoz viszonyított térbeni elhelyezésére

2. A pszichomotoros koordináció kialakítása és gyakorlása

VI. Osztály
2.1. A két kézzel megvalósítható koordinációs tevékenység kialakítása – gyakorlása - Gyakorlatok: zárás-nyitás (tépőzár, kapcsok, gombok, cipzár); - Gyakorlatok: be/kicsavarás; -Gyakorlatok: összerakás/ szétszedés.
2.2. Vizuális motoros koordináció kialakítása és gyakorlása - Gyakorlatok: fűzés (a bábuk behelyezése a lyukas táblába/ cérnára gyöngyfűzés); - Utánzós gyakorlatok: A vízszintes/merőleges/ferde helyzetek utánzása kézzel/ujjal/ceruzával; - Gyakorlatok helyes ceruzafogás/nyomaték alakítására: irkafirkák, körök- spirálok készítése; - Alakrajzok: rajzolás sablonnal (kontúr rajz és térkitöltés - háttérrel, vonalazással).
2.3. Auditív motoros koordináció kialakítása és gyakorlása - Mozgásos játékok egyszerű ritmusos gyakorlatokkal; - Szabad vagy irányított tánc.

3. Alkalmazkodó viselkedésforma kialakítása és fejlesztése, természetes és szociális környezetben

VI. Osztály
3.1. Lateralitás azonosítása – domináns felső és alsó végtag, bal / jobb orientáció - Gyakorlatok: tárgyakkal való tevékenységek kivitelezésére, különböző mozdulatminták elsajátításával, mint csavarás, vágás, rajzolás; - Szem-kéz koordinációs gyakorlatok (a bábuk behelyezése a lyukas táblába, varrás szimulálása lyukas táblán, stb.) - Gyakorlatok: az alsó / felső végtagok váltott használatára, - Jobb/bal orientációs gyakorlatok a testsémával.
3.2. A saját test ápolásához szükséges egyszerű viselkedésformák gyakorlása és rögzítése – öltözés/vetkőzés, mosakodás, étkezés - Gyakorlatok: mosakodás, öltözködés, cipőhúzás, étkezés megvalósításához segítséggel/anélkül; - Játékos gyakorlatok – ki/begombolás, be/kifűzés, cipzározás; - Gyakorlatok a fürdőszobai eszközök azonosítására és használatára, - Gyakorlatok: a különböző ruhák választására nemek és napi események alapján
3.3. A személyes, közösségi és lakótéri higiéniai szabályok betartása - Gyakorlatok: a lakótér helységeinek megnevezése és helyes használata; - Az egészségügyi eszközök használatának gyakorlása; - Gyakorlatok: az osztályterem, a hálószoba szellőztetésére és kitakarítására.

4. Az integratív tevékenységek során kialakult viselkedésformák és attitűdök gyakorlása

VI. Osztály	
4.1. A saját fizikai jellemvonásaink azonosítása és összehasonlítása a környezetben élő többi egyénével:	- Gyakorlatok a saját és mások testrészeinek megnevezésére (fiú/lány testvérek, szülők, nagyszülők); - A saját testrészek valamint más személyek testrészei közötti összefüggések azonosítása, - Gyakorlatok: az arc, a test, stb. tulajdonságainak megfigyelésére.
4.2. A veszélyes tényezők felismerése és a megelőző magatartás kialakítása a természetes és a társadalmi térben:	- Gyakorlatok a lehetséges környezeti veszélyes tényezők/veszélyforrások felismerésére és azonosítására (közúti balesetek, zavaró tárgyak, áramütésforrások stb.). - Gyakorlatok: viselkedési formák kialakítására, amelyek a környezeti veszélyek megelőzését és elkerülését segítik.
4.3. Az aktív életmód fejlesztése családi környezetben:	- Személyes adatok azonosítására szolgáló gyakorlatok (név, vezetéknev, életkor, születési idő, cím); - A családtagok (anya, apa, testvérek, nővérek, nagyszülők) azonosítására szolgáló gyakorlatok, - Gyakorlatok: a családtagok képekről való azonosítására.
4.4. Konkrét és/vagy logikai műveletek a valós környezet elemeivel:	- Évszakokat, természeti jelenségeket ábrázoló képek társítása (szél, eső, villámlás, mennydörgés, köd, stb.); - Szimbólumok társítása a megfelelő évszakkal: karácsonyfa - tél, hóvirág – tavasz, gyerekek a tengeren – nyár, száraz levelek – ősz, - Gyakorlatok: zsetonok évszakok szerinti rendezésére

Tartalmak

Tartalmi területek	VI. Osztály
A környező világ elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése	Szenzoros feltárás - Szenzoros azonosítás és megkülönböztetés (vizuális; auditív; tapintható-kinesztetikus; termikus; szagló; ízlelő); - Megfelelő válaszreakciók a környezeti ingerekre; - A saját test érzékelése és felfedezése (érintés, felfedezés, testtartás, egyensúly, gurulás, mászás, kúszás stb.); - Szenzoros cselekvések gyakorlati, alkalmazható és hasznos tevékenységekben.
Pszichomotoros koordináció	Két kézzel megvalósítható és vizuális motoros koordináció (finommotorika) - helyes ceruzatartás/nyomaték - illesztés - behelyezés

	- törés; - gyűrítés; - nyomás; - rátevés; - hajlítás; - vágás; - be-/kicsavarozás; - kinyitás/bezsukás; - gördítés; Auditív motorikus koordináció - torna mozdulatok, tárggyal/anélkül – szóbeli utasításra; - játékos gesztikulációs elemek, zenei kísérettel, - egyszerű ritmusokra mozgásos játékok; - szabad és irányított tánc.
Mozgásos észlelhető struktúrák	Alap motoros észlelhető struktúrák - Motorosan észlelhető szerkezetek: alakra, méretre, színre vonatkozóan; - Téri tájékozódás – rendezés és rendszerezés; - Időbeli tájékozódás – rendezés és rendszerezés.
Környezettel való kapcsolat	Laterális - vizuális motorikus koordináció; - a domináns végtag stimulálása (kéz, láb); A test és életterek alapvető higiéniai szabályai - praktikus gyakorlatok a test ápolására; - saját test higiéniaja, - a lakóter higiéniaja.
Csoporthoz tartozás	Megelőző magatartásformák különböző helyzetekben - a környezetben lévő veszélyforrások; Aktív lét a családi és társadalmi környezetben - konkrét személyes és családi adatok; - arc tulajdonságai (saját/társé) - évszakok; - a természet jelenségei.

VII. Osztály

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése szenzoros felfedezés által

VII. Osztály
1.1. A közvetlen környezet szenzoros ingereinek az azonosítása és ezen ingerekre, megfelelő válaszadás: Gyakorlatok az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére érzékek által: - A vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos / különböző, átalakulások észlelése, egy vagy több kritérium alapján történő válogatás - szín, méret, forma); - Auditív diszkriminációs gyakorlatok (zajok, hangutánzószavak, hangok, ismerős hangok stb.);

- Gyakorlatok megfeleltetéssel, egyszerű jellegzetességek alapján: cukorka-édes, joghurt-savanyú, fagylalt-hideg - Ízlelő és szaglási diszkriminációs gyakorlatok (ismerős élelmiszerek és környezeti szagok) - Gyakorlatok- ismerős tárgyak felfedezésére és ezek elhelyezkedésének meghatározására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív, vizuális, taktilis stb.)
1.2. A saját test érzékelése, ismerete és felfedezése: - Gyakorlatok: a saját testünk/mások testének, érintéssel történő felfedezése („Mondd el, mit csinálsz vele?/Mire használsz?”, „Milyen színű a szeme, haja... stb.” a társadnak?); - Gyakorlatok: különböző testhelyzetek/testtartás kifejezésére, a jelenlévő/képeken levő személyek testtartásának/testhelyzetének utánzása által; - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (álló helyzetben és mozgásos tevékenységek során): „Katona állás” játék, „Gombácskák” játék, stb.); - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (két lábon /egy lábon) - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére és alakítására: mozdulatlantól a mozgásos fele és fordítva - Érzékszervi és motoros gyakorlatok, a testrészek folyamatos fejlesztésére (gyakorlatok a fej, a karok, lábak és test/törzs mozgására); - Gyakorlatok: a saját test általános nagymozgásainak és finom motoros tevékenységeinek érzékelésére (általános motoros gyakorlatok és finom motoros tevékenységek) - Gyakorlatok a gesztusok utánzására/végrehajtására (öltöztetés/vetkőzés, cipőhúzás, stb.)
1.3. A környezet feltárása több érzékszerv segítségével: - Szenzoros diszkrimináció gyakorlása (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás); - Gyakorlatok- az ismerős környezet tárgyait felfedezésére és feltárására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív / vizuális / taktilis stb.) - Gyakorlatok érintés, tapintás, nyomás és simogatás segítségével
1.4. Alapvető perceptív-motoros struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín-forma-méret-orientáció, szervezés és rendszerezés térben - időben) - Azonosítási (megnevezési) gyakorlatok - tárgyi és / vagy képi diszkrimináció, egy vagy több szempont szerint; - A saját testhez viszonyítva tárgyak téri helyzetének a meghatározása; - Egyszerű helyzet felismerési gyakorlatok térben (rajta, alatta, elöl, hátul, fölött, alatta, stb.) - Egyszerű utasítások követése és kivitelezése a térben - Gyakorlatok- a nap mozzanatainak/ hét napjainak, évszakok azonosítására - Megkülönböztetési gyakorlatok a tárgyak egymáshoz viszonyított térbeli elhelyezésére - Gyakorlatok: tárgyak téri helyzetének megváltoztatására, adott szempontok szerint

2. A pszichomotoros koordináció kialakítása és gyakorlása

VII. Osztály

2.1. A két kézzel megvalósítható koordinációs tevékenység kialakítása – gyakorlása

- Gyakorlatok: zárás-nyitás (tépőzár, kapcsok, gombok, cipzár);
- Gyakorlatok: be/kicsavarás;
- Gyakorlatok: összerakás/ szétszedés.
- Gyakorlatok. cipőfűző kötés

2.2. Vizuális motoros koordináció kialakítása és gyakorlása

- Gyakorlatok: fűzés (a bábuk behelyezése a lyukas táblába/ cérnára gyöngyfűzés);
- Utánzós gyakorlatok: A vízszintes/merőleges/ferde helyzetek utánzása kézzel/ujjal/ceruzával;
- gyakorlatok helyes ceruzafogás/nyomaték alakítására: irkafirkák, körök- spirálok készítése;
- Alakrajzok: rajzolás sablonnal (kontúr rajz és térkitöltés - háttérrel, vonalazással).

2.3. Auditív motoros koordináció kialakítása és gyakorlása

- Mozgásos játékok egyszerű ritmusos gyakorlatokkal;
- Szabad vagy irányított tánc.

3. Alkalmazkodó viselkedésforma kialakítása és fejlesztése, természetes és szociális környezetben

VII. Osztály

3.1. Lateralitás azonosítása – domináns felső és alsó végtag, bal / jobb orientáció

- Gyakorlatok: a domináns végtag stimulálására, a felismerést elősegítő verbális kísérettel;
- Gyakorlatok: tárgyakkal való tevékenységek kivitelezésére, különböző mozdulatminták elsajátításával, mint csavarás, vágás, rajzolás;
- Szem-kéz koordinációs gyakorlatok (a bábuk behelyezése a lyukas táblába, varrás szimulálása lyukas táblán, stb.)
- Gyakorlatok: az alsó / felső végtagok váltott használatára,
- Jobb/bal orientációs gyakorlatok a testsémával és adott eljárások által
- Gyakorlatok: az aktuális tevékenység folyamataira építve, figyelembe véve a domináns végtagot (be/kigombolás, legó, fésüklődés stb.)

3.2. A saját test ápolásához szükséges egyszerű viselkedésformák gyakorlása és rögzítése – öltöztetés/vetkőzés, mosakodás, étkezés

- Gyakorlatok: mosakodás, öltözködés, cipőhúzás, étkezés megvalósításához segítséggel/anélkül;
- Játékos gyakorlatok – ki/begombolás, be/kifűzés, cipzározás;
- Gyakorlatok a fürdőszoba, fürdőszobai eszközök azonosítására és használatára,
- Gyakorlatok: a különböző ruhák választására, nemek, napi események és évszakok alapján

3.3. A személyes, közösségi és lakótéri higiéniai szabályok betartása

- Gyakorlatok: a lakótér helységeinek megnevezésére;
- Az egészségügyi eszközök használatának gyakorlása;
- Gyakorlatok: a lakótér helységeinek helyes használatára

- Gyakorlatok: az osztályterem, a hálószoba szellőztetésére és kitakarítására.

4. Az integratív tevékenységek során kialakult viselkedésformák és attitűdök gyakorlása

VII. Osztály	
4.1. A saját fizikai jellemvonásaink azonosítása és összehasonlítása a környezetben élő többi egyénével:	- Gyakorlatok a saját és mások testrészeinek megnevezésére; - A saját testrészek valamint más személyek testrészei közötti összefüggések azonosítása, - Gyakorlatok: az arc, a test, stb. tulajdonságainak megfigyelésére - Gyakorlatok: a saját és mások fizikai sajátosságainak és különbözőségeinek a felismerésére, fizikai jellemvonások alapján
4.2. A veszélyes tényezők felismerése és a megelőző magatartás kialakítása a természetes és a társadalmi térben:	- Gyakorlatok a lehetséges környezeti veszélyes tényezők/veszélyforrások felismerésére és azonosítására (közúti balesetek, zavaró tárgyak, áramütésforrások stb.). - Gyakorlatok: viselkedési formák kialakítására, amelyek a környezeti veszélyek megelőzését és elkerülését segítik. - Gyakorlatok: a szociális környezet egyezményes szimbólumainak a megértésére („M”-metró, „+”- gyógyszerár, „H”- kórház stb.)
4.3. Az aktív életmód fejlesztése családi környezetben:	- Személyes adatok azonosítására szolgáló gyakorlatok (név, vezetéknev, életkor, születési idő, cím); - Gyakorlatok: a családtagok képekről való azonosítására - Játékos gyakorlatok: személyek azonosítása, életkoroknak megfelelően (gyermek/fiatal/idős).
4.4. Konkrét és/vagy logikai műveletek a valós környezet elemeivel:	- Évszakokat, természeti jelenségeket ábrázoló képek társítása (szél, eső, villámlás, mennydörgés, köd, stb.); - Szimbólumok társítása a megfelelő évszakkal, - Gyakorlatok: zsetonok évszakok szerinti rendezésére - Gyakorlatok: a családi élet és az iskola napi rendjének/órarendjének azonosítása és betartása

Tartalmak

Tartalmi területek	VII. Osztály
A környező világ elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése	Szenzoros feltárás - Szenzoros azonosítás és megkülönböztetés (vizuális; auditív; tapintható-kinesztetikus; termikus; szagló; ízlelő); - Megfelelő válaszreakciók a környezeti ingerekre; - A saját test érzékelése és felfedezése (érintés, felfedezés, testtartás, egyensúly, gurulás, mászás, kúszás stb.);

	- Szenzoros cselekvések gyakorlati, alkalmazható és hasznos tevékenységekben.
Pszichomotoros koordináció	Két kézzel megvalósítható és vizuális motoros koordináció (finommotorika) - helyes ceruzatartás/nyomaték - illesztés - behelyezés - törés; - gyűrés; - nyomás; - rátevés; - hajlítás; - vágás; - be-/kicsavározás; - kinyitás/becsukás; - gördítés; Auditív motorikus koordináció - torna mozdulatok, tárggyal/anélkül – szóbeli utasításra; - játékos gesztikulációs elemek, zenei kísérettel, - egyszerű ritmusokra mozgásos játékok; - szabad vagy irányított tánc.
Mozgásos észlelhető struktúrák	Alap motoros észlelhető struktúrák - Motorosan észlelhető szerkezetek: alakra, méretre, színre vonatkozóan; - Téri tájékozódás – rendezés és rendszerezés; - Időbeli tájékozódás – rendezés és rendszerezés.
Környezettel való kapcsolat	Lateralitás - vizuális motoros koordináció; - bal/jobbs orientáció – a saját testhez és másokhoz viszonyítva; A test és életterek alapvető higiéniai szabályai - praktikus gyakorlatok a test ápolására; - saját test higiénája, - a lakóter higiénája - lakhely (konyhában történő tevékenységek) - öltözet
Csoporthoz tartozás	Megelőző magatartásformák különböző helyzetekben - a környezetben lévő veszélyforrások; - a szociális környezet szimbólumai („+”- gyógyszerár stb.) Aktív lét a családi és társadalmi környezetben - konkrét személyes és családi adatok; - arc tulajdonságai (saját/társé) - évszakok;

	- a természet jelenségei - a mindennapi élet napi/órarendjei
--	---

VIII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése szenzoros felfedezés által

VIII. osztály
1.3. A közvetlen környezet szenzoros ingereinek az azonosítása és ezen ingerekre a megfelelő válaszadás: Gyakorlatok az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére az érzékek által: - A vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos / különböző, átalakulások észlelése, egy vagy több kritérium alapján történő válogatás - szín, méret, forma); - Auditív diszkriminációs gyakorlatok (zajok, hangutánzószavak, hangok, ismerős hangok stb.); - Gyakorlatok megfeleltetéssel, egyszerű jellegzetességek alapján: cukorka-édes, joghurt-savanyú, fagylalt-hideg - Ízlelő és szaglási diszkriminációs gyakorlatok (ismerős élelmiszerek és környezeti szagok) - Taktilis diszkriminációs gyakorlatok (anyag típusok: sima, puha, kemény, érdes, stb.) - Gyakorlatok- ismerős tárgyak felfedezésére és ezek elhelyezkedésének meghatározására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív, vizuális, taktilis stb.)
1.4. A saját test ismerete és felfedezése: - Gyakorlatok: a saját testünk/mások testének, érintéssel történő felfedezése („Mondd el, mire használsz? „Milyen színű a szeme, haja... stb.” a társadnak?); - Gyakorlatok: különböző testhelyzetek/testtartás kifejezésére, a jelenlévő/képeken levő személyek testtartásának/testhelyzetének utánzása által; - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (álló helyzetben és mozgásos tevékenységek során): „Katona állás” játék, „Gombácskák” játék, stb.); - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (két lábon /egy lábon) - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére és alakítására: mozdulatlantól a mozgásos fele és fordítva - Érzékszervi és motoros gyakorlatok, a testrészek folyamatos fejlesztésére (gyakorlatok a fej, a karok, lábak és test/törzs mozgására); - Gyakorlatok: a saját test általános nagymozgásainak és finom motoros tevékenységeinek érzékelésére (általános motoros gyakorlatok és finom motoros tevékenységek) - Gyakorlatok a gesztusok utánzására/végrehajtására (öltözés/vetkőzés, cipőhúzás, stb.)
1.3. A környezet feltárása több érzékszerv segítségével: - Szenzoros diszkrimináció gyakorlása (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás); - Gyakorlatok- az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére és feltárására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív / vizuális / taktilis stb.) - Gyakorlatok érintés, tapintás, nyomás és simogatás segítségével
1.4. Alapvető perceptív-motoros struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín-forma-méret-orientáció, szervezés és tér, illetve időbeli rendszerezés) - Azonosítási (megnevezési) gyakorlatok - tárgyi és / vagy képi diszkrimináció, egy vagy több szempont szerint; - Gyakorlatok- a nap mozzanatainak/ hét napjainak, évszakok azonosítására - Vizuális megkülönböztetési gyakorlatok a különböző tárgyak térbeli elhelyezkedését tekintve, egymáshoz viszonyítva - Egyszerű utasítások követése és kivitelezése a térben

- Gyakorlatok: tárgyak téri helyzetének megváltoztatására, adott szempontok szerint
- Időbeli játékgyakorlatok-képzeletbeli játék, 3-4képpel

2. A pszichomotoros koordináció kialakítása és gyakorlása

VIII. osztály
2.1 A két kézzel megvalósítható koordinációs tevékenység kialakítása – gyakorlása - Gyakorlatok: zárás-nyitás (tépőzár, kapcsok, gombok, cipzár); - Gyakorlatok: be/kicsavarás; - Gyakorlatok: összerakás/ szétszedés. - Gyakorlatok: összebogozás/kibogozás
2.2. Vizuális motoros koordináció kialakítása és gyakorlása - Gyakorlatok helyes ceruzafogás/nyomaték alakítására: irkafirkák, körök- spirálok készítése; - Alakrajzok: rajzolás sablonnal (kontúr rajz és térkitöltés - háttérrel, vonalazással). - Gyakorlatok: fogás, tépés, gyurma formázás, papír tűrés, stb.
2.3. Auditív motoros koordináció kialakítása és gyakorlása - Tornagyakorlatok elvégzése tárgyakkal, vagy anélkül verbális utasításra

3. Alkalmazkodó viselkedésforma kialakítása és fejlesztése, aminket körülvevő környezetben

VIII. osztály
3.1. Lateralitás azonosítása – domináns felső és alsó végtag, bal / jobb orientáció - Gyakorlatok-különböző összehangolt mozgások végrehajtása verbális utasításokkal - Szem-kéz koordinációs gyakorlatok - Gyakorlatok: különböző végtagok váltott használata a játékban - Megrajzolt „útvonal” követése ceruzával - Egyszerű tánc lépések gyakorlása
3.2. A saját test ápolásához szükséges egyszerű viselkedésformák gyakorlása és rögzítése – öltözés/vetkőzés, mosakodás, étkezés - Játékos gyakorlatok – ki/begombolás, be/kifűzés, cipzározás; - Gyakorlatok: megfelelő öltözködés, cipő használat - Gyakorlatok: tárgyak azonosítása és megfelelő használata egy bizonyos helyiségből - Gyakorlatok: a különböző ruhák választására, nemek, napi események és évszakok alapján - Játékos gyakorlatok: a ruházat kiválasztása eseménynek megfelelően
3.3. A személyes, közösségi és lakótéri higiéniai szabályok betartása - Gyakorlatok-különböző kategóriájú tárgyak felismerése, megnevezése, felhasználása: higiéniai eszközök, ruházkodás, cipők, osztálytermi tárgyak - Gyakorlatok: a lakóter helységeinek meg nevezésére (fürdőszoba, konyha, hálószoba, stb.); - Gyakorlatok-az iskolai és családi élet napi rendjének azonosítása és tiszteletben tartása

4. Az integratív tevékenységek során kialakult viselkedésformák és attitűdök gyakorlása

VIII. osztály	
4.1. A saját fizikai jellemvonásaink azonosítása és összehasonlítása a környezetben élő többi egyénével: - Játékos gyakorlatok: tárgyak, élőlények megkülönböztetése főbb jellemzők alapján ("Miben hasonlítanak?", "Miben különböznek?", stb.) - Gyakorlatok: az arc, a test, stb. tulajdonságainak megfigyelésére - Gyakorlatok: emberek közti hasonlóságok és különbségek fizikai sajátosságainak felismerése - Gyakorlatok: mások fizikai sajátosságainak a felismerésére, fizikai jellemvonások alapján képekről	
4.2. A veszélyes tényezők felismerése és a megelőző magatartás kialakítása a természetes és a társadalmi térben: - Gyakorlatok a lehetséges veszélyes tényezők/veszélyforrások felismerésére és azonosítására a közvetlen környezetben - Gyakorlatok: viselkedési formák kialakítására, amelyek a környezeti veszélyek megelőzését és elkerülését segítik. - Gyakorlatok: a szociális környezet egyezményes szimbólumainak a megértésére („M”- metró, „+”- gyógyszerár, „H”- kórház stb.) - Gyakorlatok-közlekedési alapszabályok betartása - Azonosítási gyakorlatok bizonyos események lehetséges következményeiről ("Mi történne, ha...!")	
4.3. Az aktív életmód fejlesztése családi környezetben: - Időrendiség észlelése, a különböző fejlődési szakaszok felismerése: újszülött-gyerek-fiatal-felnőtt-idős - Helyes sorrend észlelése, látott vagy hallott cselekvés sorozat („Helyezd a képeket megfelelő sorrendbe!, Műveletek sorrendje”)	
4.4. Konkrét és/vagy logikai műveletek a valós környezet elemeivel: - Veszélyes tárgyak és helyek azonosítására vonatkozó gyakorlatok - Veszélyes történések azonosítása, felismerése - Didaktikai játékok: „Így igen!”, „Így ne!”, stb.	

Tartalmak

Tartalmi területek	VIII. osztály
A környező világ elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése	Szenzoros feltárás - Szenzoros azonosítás és megkülönböztetés (vizuális; auditív; tapintható-kinesztetikus; termikus; szagló; ízlelő); - Megfelelő válaszreakciók a környezeti ingerekre; - A saját test érzékelése és felfedezése (érintés, felfedezés, testtartás, egyensúly, gurulás, mászás, kúszás stb.); - Szenzoros cselekvések gyakorlati, alkalmazható és hasznos tevékenységekben.
Pszichomotoros koordináció	Két kézzel megvalósítható és vizuális motoros koordináció (finom motorika) - helyes ceruzatartás/nyomaték - illesztés - behelyezés - törés; - gyűrítés; - nyomás; - rátevés; - hajlítás; - vágás; - be-/kicsavarozás; - kinyitás/becsukás; - gördítés;

	Auditív motorikus koordináció - torna mozdulatok, tárggyal/anélkül – szóbeli utasításra; - játékos gesztikulációs elemek, zenei kísérettel, - egyszerű ritmusokra mozgásos játékok; - szabad vagy irányított tánc.
Mozgásos észlelhető struktúrák	Alap motoros észlelhető struktúrák - Motorosan észlelhető szerkezetek: alakra, méretre, színre vonatkozóan; - Téri tájékozódás – rendezés és rendszerezés; - Időbeli tájékozódás – rendezés és rendszerezés.
Környezettel való kapcsolat	Lateralitás - vizuális motorikus koordináció; - tárgyak /élőlények megkülönböztetése - mozgásos játékok A test és életterek alapvető higiéniai szabályai - saját test higiénája, - lakhely (konyhában történő tevékenységek) - tárgyak az osztályból - tárgyak a lakásból, házból - öltözet - cipőfélék
Csoporthoz tartozás	Megelőző magatartásformák különböző helyzetekben - a környezetben lévő veszélyforrások; - a szociális környezet szimbólumai („+”- gyógyszerár stb.) - közlekedési szabályok Aktív lét a családi és társadalmi környezetben - fejlődési szakaszok - évszakok; - a természet jelenségei

IX. OSZTÁLY

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése szenzoros felfedezés által

IX. osztály
1.1. A közvetlen környezet szenzoros ingereinek az azonosítása és ezen ingerekre, megfelelő válaszadás: - Gyakorlatok az ismerős környezet tárgyaitak felfedezésére - Tárgyak fizikai sajátosságainak észlelése az érzékszervek alapján - A vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos / különböző, átalakulások észlelése, egy vagy több kritérium alapján történő válogatás - szín, méret, forma); - Auditív diszkriminációs gyakorlatok (zajok, hangutánzószavak, hangok, ismerős hangok stb.); - Taktilis diszkriminációs gyakorlatok (anyag típusok: sima, puha, kemény, érdes, stb.) - Különböző tárgyak/anyagok hőészlelése - Környezet hőmérsékletének megállapítása - Gyakorlatok megfeleltetéssel, egyszerű jellegzetességek alapján: cukorka-édes, joghurt-

savanyú, fagyalt-hideg - Ízlelő és szaglási diszkriminációs gyakorlatok (ismerős élelmiszerek és környezeti szagok) - Gyakorlatok- ismerős tárgyak felfedezésére és ezek elhelyezkedésének meghatározására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív, vizuális, taktilis stb.)
1.2. A saját test ismerete és felfedezése: - Gyakorlatok: a saját testünk/mások testének, érintéssel történő felfedezése („Kicsi vagy? ” „Nagy vagy? ”, „Mondd meg, ki vagy te!” stb.) - Gyakorlatok: különböző testhelyzetek/testtartás kifejezésére, a jelenlévő/képeken levő személyek testtartásának/testhelyzetének utánzása által; - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben „Zsetonokon való lépkedés” játék, - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (két lábon /egy lábon) - Érzékszervi és motoros gyakorlatok, a testrészek folyamatos fejlesztésére (gyakorlatok a fej, a karok, lábak és test/törzs mozgására); - Gyakorlatok: a saját test általános nagymozgásainak és finom motoros tevékenységeinek érzékelésére (általános motoros gyakorlatok és finom motoros tevékenységek) - Gyakorlatok a gesztusok utánzására/végrehajtására (öltözés/vetkőzés, cipőhúzás, stb.) - Gyakorlatok az észlelések azonosítására (meleg-hideg, fájdalmas-kellemes, szomjúság, éhségérzet, stb.)
1.3. A környezet feltárása több érzékszerv segítségével: - Szenzoros diszkrimináció gyakorlása (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás); - Gyakorlatok- az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére és feltárására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív / vizuális / taktilis stb.) - Gyakorlatok érintés, tapintás, nyomás és simogatás segítségével
1.4. Alapvető perceptív-motoros struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín-forma-méret-orientáció, szervezés és tér, illetve időbeli rendszerezés) - Azonosítási (megnevezési) gyakorlatok - tárgyi és / vagy képi diszkrimináció, egy vagy több szempont szerint; - Vizuális megkülönböztetési gyakorlatok a különböző tárgyak térbeni elhelyezkedését tekintve, egymáshoz viszonyítva - Egyszerű utasítások követése és kivitelezése a térben - Gyakorlatok egy érzékelési program keretén belül (oktatási szoftverek) - Gyakorlatok: tárgyak téri helyzetének megváltoztatására, adott szempontok szerint - Időbeli játékgyakorlatok-képzeletbeli játék, 3-4 képpel - Asszociációs gyakorlatok- a nap mozzanatainak megfelelő képek, évszakok-képek

2. A pszichomotoros koordináció kialakítása és gyakorlása

IX. osztály
2.1 A két kézzel megvalósítható koordinációs tevékenység kialakítása – gyakorlása -Gyakorlatok különböző tárgyakkal, öltözködési játékokkal (zárás/nyitás, be/ki csavarás; összerakás/ szétszedés, összebogozás /kibogozás
2.2. Vizuális motoros koordináció kialakítása és gyakorlása

- Játékok: cernára gyöngyfüzés, varrás, stb.
- Rajz készítés sablon alapján
- Grafikai időtöltés, ferde, tört, különböző irányú vonalak rajzolása

2.3. Auditív motoros koordináció kialakítása és gyakorlása

- Verbális utasításokra tornagyakorlatok elvégzése tárgygal vagy anélkül
- Mozgásos játékok egyszerű ritmikus gyakorlatokkal;
- Zenével kísért játékos gyakorlatok gesztusokkal

3. Alkalmazkodó viselkedésforma kialakítása és fejlesztése, természetes és szociális környezetben

IX. osztály
3.1. Lateralitás azonosítása – domináns felső és alsó végtag, bal / jobb orientáció - Tárgyak irányával, elhelyezkedésével kapcsolatos gyakorlatok - Puzzle: „Összevágott képek” - Modell alkotás megadott minta alapján: „Egészítsd ki a hiányzó részekkel!” - Megfelelő útvonal kiválasztása egy ábrán „Labirintus”
3.2. A saját test ápolásához szükséges egyszerű viselkedésformák gyakorlása és rögzítése – öltöztetés/vetkőzés, mosakodás, étkezés - Gyakorlatok: az asztal megterítéséhez szükséges evőeszközök, megfelelő elhelyezése és leszedése (reggeli, ebéd, vacsora) - Egyszerű ételek elkészítésének gyakorlása, a megfelelő szakaszokat betartva - Napi tevékenységek utánzó gyakorlatokkal: „Mosodában”, „Takarítsunk!”, „A szakács”
3.3. A személyes, közösségi és lakótéri higiéniai szabályok betartása - Bizonyos élelmiszerek tárolásának bemutatására vonatkozó gyakorlatok; - Ünnepnep megszervezéséhez szükséges tevékenységek; - A praktikus háztartási szokások kialakítása.

4. Az integratív tevékenységek során kialakult viselkedésformák és attitűdök gyakorlása

IX. Osztály
4.1. A saját fizikai jellemvonásaink azonosítása és összehasonlítása a környezetben élő többi egyénével: - Gyakorlatok a saját és mások testrészeinek megnevezésére; - A nemek azonosítása (nő, férfi) - Gyakorlatok: a saját és mások testrészeinek a felismerése a valóságban és képről - A testrészek és érzékelő szervek hasznosságának az azonosítása (látás, hallás, szaglás, ízlés, mozgás, légzés stb.)
4.2. A veszélyes tényezők felismerése és a megelőző magatartás kialakítása a természetes és a társadalmi térben: - Gyakorlatok a veszélyes tevékenységek azonosítására; - Veszélyt jelző egyezményes jelek felismerése: "Áramütésveszély", "Mérgezés", "Halálveszély"; - Szituációs játékok a veszély megoldására (tűz, közúti baleset, fizikai támadás, mentő, tűzoltók, rendőrség);

- A betegség megelőzésére szolgáló készségek elsajátítása (kézmosás étkezés előtt, gyümölcs / zöldség megmosása használat előtt stb.).
4.3. Az aktív életmód fejlesztése családi környezetben: - Gyakorlatok a közintézmények egyezményes jeleinek a felismerésére (Kijárat/Bejárat, WC, Tilos a dohányzás, Kórház, Rendőrség stb.) - Gyakorlatok az életszakaszok időbeli sorrendbe rakására: újszülött-gyermek-fiatal-felnőtt-öreg - Tevékenységek sorrendiségének felállítása, verbális-szóbeli segítséggel („Tedd sorba...” „Időrendbe tedd...”)
4.4. Konkrét és/vagy logikai műveletek a valós környezet elemeivel: - Szállítóeszközökkel történő csoportos közlekedés; - Gyakorlatok különböző termékek címkéinek olvasásához; - A forgalmi szabályok gyakorlása a közlekedésben; - Az idő fogalmának a gyakorlása: Az óra – egész, fél; - Didaktikai játékok: „Illik- Nem illik/ Helyes- Nem helyes”.

Tartalmak

Tartalmi területek	IX. Osztály
A környező világ elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése	Szenzoros feltárás - Szenzoros azonosítás és megkülönböztetés (vizuális; auditív; tapintható-kinesztetikus; termikus; szagló; ízlelő); - Megfelelő válaszreakciók a környezeti ingerekre; - A saját test érzékelése és felfedezése (érintés, felfedezés, testtartás, egyensúly, gurulás, mászás, kúszás stb.); - Szenzoros cselekvések gyakorlati, alkalmazható és hasznos tevékenységekben.
Pszichomotoros koordináció	Két kézzel megvalósítható és vizuális motoros koordináció (finommotorika) - helyes ceruzatartás/nyomaték - illesztés - behelyezés - törés; - gyűrítés; - nyomás; - rátevés; - hajlítás; - vágás; - be-/kicsavarozás; - kinyitás/bezsukás; - gördítés; Auditív motorikus koordináció - torna mozdulatok, tárggyal – szóbeli utasításra;

	- játékos gesztikulációs elemek, zenei kísérettel, - egyszerű ritmusokra mozgásos játékok; - szabad vagy irányított tánc.
Mozgásos észlelhető struktúrák	Alap motoros észlelhető struktúrák - motorosan észlelhető szerkezetek: alakra, méretre, színre vonatkozóan; - téri tájékozódás – rendezés és rendszerezés; - időbeli tájékozódás – rendezés és rendszerezés.
Környezettel való kapcsolat	Lateralitás - irányok; - tájékozódás; - puzzle; - labirintus; - formakirakó. A test és életterek alapvető higiéniai szabályai - érzékszervek; - étkezés, táplálkozás; - lakhely.
Csoporthoz tartozás	Megelőző magatartásformák különböző helyzetekben - a környezetben lévő veszélyforrások; - a szociális környezet szimbólumai („+”- gyógyszerár stb.) - egyezményes jelek intézményekben, amelyek veszély forrásai lehetnek. Aktív lét a családi és társadalmi környezetben - életciklusok; - évszakok; - közlekedési eszközök; - közlekedési szabályok; - az óra.

X. Osztály

1. A környező világ elemeinek és jelenségeinek megismerése szenzoros felfedezés által

X. Osztály
1.1. A közvetlen környezet szenzoros ingereinek az azonosítása és ezen ingerekre, megfelelő válaszadás/válaszreakció: - Gyakorlatok az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére érzékek által; - Gyakorlatok tárgyak fizikai tulajdonságainak feltárására az érzékszervek segítségével - A vizuális megkülönböztetési gyakorlatok (azonos / különböző, átalakulások)

észlelése, egy vagy több kritérium alapján történő válogatás - szín, méret, forma); - Auditív diszkriminációs gyakorlatok (zajok, hangutánzó szavak, hangok, ismerős hangok stb.); - Tactilis/tapintás megkülönböztető gyakorlatok (sima, érdes puha, kemény); - Tárgyak hőmérsékletének megállapítására irányuló gyakorlatok - A környezet hőmérsékletének az észlelése - Gyakorlatok megfeleltetéssel, egyszerű jellegzetességek alapján: cukorka-édes, joghurt-savanyú, fagyalt-hideg - Ízlelő és szaglási diszkriminációs gyakorlatok (ismerős élelmiszerek és környezeti szagok) - Gyakorlatok- ismerős tárgyak felfedezésére és ezek elhelyezkedésének meghatározására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív, vizuális, taktilis stb.)
1.2. A saját test érzékelése, ismerete és felfedezése: - Gyakorlatok: a saját testünk/mások testének, érintéssel történő felfedezése („Mondd kicsi vagy?/Nagy vagy?”, „Mondd ki vagy/ milyen vagy!” stb.); - Gyakorlatok: különböző testhelyzetek/testtartás kifejezésére, a jelenlévő/képeken levő személyek testtartásának/testhelyzetének utánzása által; - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (álló helyzetben és mozgásos tevékenységek során): „Katona állás” játék, „Gombácskák” játék, stb.); - Játékos gyakorlatok: egyensúly helyzet megtartására, statikus és dinamikus helyzetben (két lábon /egy lábon) - Gyakorlatok az egyensúly fejlesztésére és alakítására: mozdulatlantól a mozgásos fele és fordítva - Érzékszervi és motoros gyakorlatok, a testrészek folyamatos fejlesztésére (gyakorlatok a fej, a karok, lábak és test/törzs mozgására); - Gyakorlatok: a saját test általános nagymozgásainak és finom motoros tevékenységeinek érzékelésére (általános motoros gyakorlatok és finom motoros tevékenységek) - Gyakorlatok a gesztusok utánzására/végrehajtására (öltözés/vetkőzés, cipőhúzás, stb.) - Gyakorlatok a test jelzéseinek a tudatosítására (hideg-meleg, fájdalom-jóleső érzés, szomjúság, éhség stb.)
1.3. A környezet feltárása több érzékszerv segítségével: - Szenzoros diszkrimináció gyakorlása (auditív, vizuális, ízlelés, szaglás, tapintás); - Gyakorlatok - az ismerős környezet tárgyainak felfedezésére és feltárására, több érzékszerv fejlesztése által (auditív / vizuális / taktilis stb.) - Gyakorlatok érintés, tapintás, nyomás és simogatás segítségével
1.4. Alapvető perceptív-motoros struktúrák kialakítása és fejlesztése (szín-forma-méret-orientáció, szervezés és rendszerezés térben - időben) - Azonosítási (megnevezési) gyakorlatok - tárgyi és / vagy képi diszkrimináció, egy vagy több szempont szerint; - Csoportosítási gyakorlatok: konkrét tárgyakkal, vagy képek segítségével egy vagy több kritérium szerint; - Képalkotó gyakorlatok egy vagy több kritérium alapján; - A saját testhez viszonyítva tárgyak téri helyzetének a meghatározása; - Egyszerű helyzet felismerési gyakorlatok térben (Egyszerű utasítások követése és kivitelezése a térben); - Gyakorlatok számítógépes programmal (megfizethető oktatási szoftverek

- segítségével);
- Gyakorlatok az objektumok térbeli helyzetének a módosításával;
 - Időrend felállítása 3-4 kép segítségével;
 - Gyakorlatok - a nap mozzanatainak/ hét napjainak, évszakok azonosítására.

2. A pszichomotoros koordináció kialakítása és gyakorlása

X. Osztály
2.1. A két kézzel megvalósítható koordinációs tevékenység kialakítása – gyakorlása - Tárgyakkal való manipulálás / zárás-nyitás, be/kicsavarás, összerakás/szétszedés, cipőfűző - kötés;
2.2. Vizuális motoros koordináció kialakítása és gyakorlása - Gyakorlatok: fűzés (a bábuk behelyezése a lyukas táblába/ cernára gyöngyfűzés); - Alakrajzok: rajzolás sablonnal (kontúr rajz és térkitöltés - háttérrel, vonalazással) - Vonalvezetés gyakorlatok (egyenes vonal, görbe vonal, különböző irányba)
2.3. Auditív motoros koordináció kialakítása és gyakorlása - Szóbeli utasítás követésével egyszerű tornagyakorlatok (tárggyal vagy tárgy nélkül) - Mozgásos játékok - egyszerű ritmusos gyakorlatok; - Játékgyakorlatok - játékos gesztus elemek, zenei kísérettel

3. Alkalmazkodó viselkedésforma kialakítása és fejlesztése, természetes és szociális környezetben

X. Osztály
3.1. Lateralitás azonosítása – domináns felső és alsó végtag, bal / jobb orientáció - Gyakorlatok különböző anyagok vágásához: papír vágása, textil stb. - A mindennapi életben vagy a munka előkészítéséhez szükséges eszközök / készülékek ismerete; - Sebességének ösztönzésére feladatok, gyakorlatok: "Ki lesz az első?"; - Mimika és gesztust utánozó feladatok, játékok; - Aszfaltrajok – versenyek; -A megadott útvonalak –akadálypályák – tárgy felemelésével, megérintésével.
3.2. A saját test ápolásához szükséges egyszerű viselkedésformák gyakorlása és rögzítése – öltöztetés/vetkőzés, mosakodás, étkezés - Gyakorlatok különböző kategóriákba tartozó tárgyak (közlekedési eszközök, higiéniai tárgyak, ruházat, lábbelik) felismerésére és megnevezésére; - Élelmiszerek osztályozása / csoportosítása: tejtermékek, húskészítmények, édességek stb.; - Egyszerű ételek elkészítése /az egymást követő szakaszok betartása; - Szerepjátékok: "A mosodában", "Takarítsunk!", " A konyhában – Ki a legjobb szakács?".

3.3. A személyes, közösségi és lakótéri higiéniai szabályok betartása

- Az élelmiszerek eltevésével / megőrzésével kapcsolatos gyakorlatok (fagyasztott termékek, savanyúságok, lekvárok, kompotok stb.);
- Az élelmiszer tárolására vonatkozó gyakorlatok;
- Gyakorlati tevékenységek ünnepnapok szervezéséhez;
- A praktikus háztartási szokások kialakítása.

4. Az integratív tevékenységek során kialakult viselkedésformák és attitűdök gyakorlása

X. Osztály

4.1. A saját fizikai jellemvonásaink azonosítása és összehasonlítása a környezetben élő többi egyénével:

- Gyakorlatok az emberi test és más élőlények (állatok, növények, madarak stb.) közötti hasonlóságok / különbségek azonosítására;
- Gyakorlatok-játékok, amelyek az emberi test részleteit azonosítják a saját, partner testén és képeken. "Ezek a...";
- Játékgyakorlatok az alapvető érzékszervi funkciók azonosítására (látás, hallás, szaglás, ízlelés, mozgás, légzés stb.);
- Pénzegységek helyes kezelésére szolgáló gyakorlatok (bankjegyek és aprópénz)

A veszélyes tényezők felismerése és a megelőző magatartás kialakítása a természetes és a társadalmi térben:

- Közlekedési táblák azonosítására: jelzőlámpa, rendőrautó, gyalogos átkelés;
- Az oktatófilmek használata a veszélyeket elkerülő magatartás kialakítására
- Az egyes termékek megvásárlásának helye: gyógyszerek - gyógyszertár, édességek – cukrászda stb.
- Veszélyforrást jelző jelek felismerése: "Áramütésveszély", "Mérgezés", "Halálveszély";
- Szituációs játékok/ konkrét gyakorlatok a veszély megoldására (tűz, közúti baleset, erőszak, mentő, tűzoltók, rendőrség).

Az aktív életmód fejlesztése családi környezetben:

- Játékok a cselekvés következményeinek / hatásainak azonosítására: „Mi történne, ha ...!", „Mit tehetsz, ha ...?";
- Különböző közintézményekben az egyezményes jelek azonosítása („Belépés / Kilépés", „WC", „Tilos a dohányzás", „Kórház", „Rendőrség" stb.);
- Gyakorlatok a mesterségek azonosításához;
- Helyes időbeli sorrendiség felállítása („Tedd időrendbe a képeket")
- Különböző intézmények / műhelyek / gyárok, stb. látogatása.

Konkrét és/vagy logikai műveletek a valós környezet elemeivel:

- Gyakorlatok a fő egyházi ünnepek azonosítására;
- Gyakorlatok a közlekedési eszközök különböző kritériumok szerinti csoportosítására: földön / vízben / levegőben való közlekedés;

- A járművek csoportosítása;
- Gyakorlatok - különböző termékekből származó címkék olvasása;
- A közlekedési szabályok betartása;
- Az idő fogalmával kapcsolatos gyakorlatok: Az óra – egész, fél, negyed, háromnegyed;
- Bizalomerősítő gyakorlatok

TARTALMAK

Tartalmi területek	X. osztály
A környező világ elemeinek és jelenségeinek szenzoros megismerése	Szenzoros feltárás - Szenzoros azonosítás és megkülönböztetés (látási, hallási, egyensúly, ízlelő, szagló stb.); - Megfelelő válaszreakciók a környezet ingereire; - A test érzeteinek a megtapasztalása (érintés, egyensúly, mászás, kúszás, stb.); - Szenzoros cselekvések a gyakorlati/mindennapi életben.
Pszichomotoros koordináció	Két kézzel való manipulálás, szem-kéz koordináció - fogás; - szorítás; - szakítás; - gyúrás; - nyomás; - társítás/ illesztés; - hajlítás; - kivágás; - ki-bezsavarás; - forgatás; Audió-motoros koordináció/irányítás - tornagyakorlatok – tárggyal vagy anélkül- szóbeli utasításra; - játékos gesztusokkal való kifejezés, zenével; - táncmozdulatok egyszerű ütemekre; - szabad vagy irányított tánc;
Mozgásos észlelhető struktúrák	Alap motoros észlelhető struktúrák - alak-, nagyság-, szín felismerése; - térbeli tájékozódás; - időbeli tájékozódás.
Közvetlen környezettel való kapcsolat	Lateralitás - irány - tájékozódás - anyagok vágása - mesterségekhez szükséges eszközismeret Az elemi higiéniai szokások és a környezet tisztán tartása - a test ápolása - élelem - lakás - higiéniai tárgyak

Csoporthoz tartozás	Elővigyázatosság különböző helyzetekben - környezeti veszélyek; - szimbólumok a társadalmi életből („+” - gyógyszerár, stb.); - egyezményes jelek (amik veszélyt jeleznek – pl. cégeknél); - önkontroll gyakorlása; Aktív lét a családban és társadalomban - fejlődési szakaszok; - évszakok; - járművek; - nevelő hatású filmek; - forgalmi szabályok; - óra; - egy esemény következményei; - intézmények látogatása; - önértékelést fejlesztő játékok; - pénz; - mesterségek;
-----------------------------------	--

Módszertani javaslatok

A *Szenzoros és pszihomotorikus nevelés programja*, mint tantárgy azoknak a tanároknak szól, akik a speciális elemi vagy gimnáziumi oktatásban tevékenykednek, súlyos értelmileg akadályozott vagy halmozottan sérültekkel dolgoznak és céljuk, hogy ezen speciális tevékenységek alapján oktassanak.

Ezek az osztály sajátosságai alapján lesznek felépítve, figyelembe véve a tanulók pszihomotorikus képességeit, a rendelkezésre álló eszközöket és a tanár alkotóképességét, kreativitását. Az információkat koncentrikus formában adják tovább, biztosítva a formáló és gyakorlatba ültethető alapok elmélyítését, figyelembe véve az egyéni befogadóképességeket, életkorbeli különbségeket, haladva az egyszerűtől a bonyolultabb, a konkrétól az általános felé.

Javasolt didaktikai módszerek *A szenzoros és pszihomotoros nevelésben* azok az aktív gyakorlati tevékenységek, amelyek lehetővé teszik a tanulók közvetlen részvételét betartva az alábbi stratégiákat:

- a munkamódszerek kiválasztása az érintett kompetenciák, célok elérése végett, a konkrét helyzetek valamint a tanulók kedvelt tevékenységei szerint;
- egy tevékenység tartalmának áttanulmányozása során mindig figyelembe kell venni a tanulók egyéni képességeit, fejlődési ritmusát
- tanulók kifejezési módzatait, érdeklődési körüket megfigyelve, mindig a legoptimálisabb kommunikációs formát szükséges megválasztani
- a tanulók tűrőképességét mindig tiszteletben kell tartani
- értékesíteni a tanulók saját erőforrásait, kihasználva funkcionális képességeiket
- ismételt lehetőségek biztosítása minél változatosabb élethelyzetekben – tudván azt, hogy sok tanuló el tud sajátítani újabb képességet de, nem tudja általánosítani
- a munkafeladatok kiosztásában a kis lépések elvét szükséges követni, valamint a tanulók sajátos ritmusát is figyelembe kell venni
- ösztönző tárgyak, valós helyzetek felhasználása
- segítséget nyújtani, amikor erre szükségük van

A tanár/pedagógus beavatkozás, segítségnyújtás szintjei:

- függetlenség – nem szükséges a felnőtt közbelépése
- szóbeli irányítás- felhívás, magyarázás
- mintakénti viselkedés – bemutatja a tanulónak a megoldás lehetőségét
- irányítja a tanulót a feladat elvégzésére
- valós segítségadás – segít a tanulónak a feladat részleges megoldásában – kivéve a végső megoldást
- kéz a kézben típusú segítség – fizikailag segíti a tanulót a lépésenkénti megoldásban
- a segítségnyújtás fokozatos megvonása, amit a tanuló haladásként fog fel
- bátorító szavak és dicsérek
- szükséges idő biztosítása a készségek és képességek kialakulásához

A munka, tevékenység kiértékelése a tanítási- tanulási folyamat szerves része. Megvalósulásának lépései:

- Elsődleges kiértékelés, melynek során szükséges a részletes felmérés, hogy egy képet kapjunk a gyerek fejlődésében tapasztalt hiányosságokról, nem csak az erős oldalait szem előtt tartva. Lehet, hogy elérkezett egy újabb fejlődési szakaszhoz, de nem sajátította el tökéletesen az előfeltételeket, ami hiányos tanulást vagy visszafejlődést eredményezhet
- Folyamatos kiértékelés a tanuló viselkedésének megfigyelése által, a tevékenység alatt, megfigyelve a pszichomotoros koordinációt, lateralitást, a szem-kéz koordinációt, tér és időbeli tájékozódást, alkalmazkodó képességét a különböző helyzetekhez, szabályokhoz;
- Az összegző (szummatív) értékelés figyelembe veszi a félév során szerzett képességeket, amelyeket a tanulók a tevékenységek során sajátítottak el
- Más kritériumok, amik hozzájárulnak a tanulók kiértékeléséhez:
- tevékenységekben való részvétel, a tanulók lehetősége szerint
- tevékenységekben tapasztalt fejlődés
- Kölsönös kiértékelés
- Önértékelés
- Szisztematikus megfigyelés (a tanuló tevékenysége során)
- A tevékenység kielemezése, példák kiemelése, pozitív viselkedési formák

Bibliografie / Könyvészet

Carantină, D., *Program terapeutic pentru educația psihomotrică a copilului handicapat sever*, Institutul Național de recuperare și educație specială a persoanelor cu handicap
Gherguț, A., (2004), *Psihopedagogia specială*, Ed. Polirom, Iași;
Gherguț, A., (2011), *Evaluare și intervenție psihoeducațională. Terapii educaționale, recuperatorii și compensatorii*, Ed. Polirom, Iași;
Marinache, C.V., (2008), *Programul dezvoltării eficiente a simțului tactil în perioada preșcolară. Ghid pentru profesori și părinți*, Ed. Harvia, Tulcea;
Mușu, I., Taflan, A., (1997), *Terapia educațională și integrată*, Ed. Pro Humanitate, București;
Preda, V., (2004), *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea Czikor, R. obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura Braille*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
Radu, I., Ulici, Gh., *Evaluarea și educarea psihomotricității* – Editura Fundației Humanitas, București;
Rozorea, A., (1993), *Programa de educație perceptiv-vizuală – Programe școlare pentru clasele I-IV*, București;
Vlad, M., *Programa educațională pentru elevii cu dificultăți de învățare clasele I-X*, Editura Spiru Haret;

*** (2008), *Programa Educație senzorială, motorie și psihomotorie*, București;

Grupul de lucru

- Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației Naționale
- Maricel Nicolae LAZĂR, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Galați

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Filipescu Daniela	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Diaconu Vasilica	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Stamate Elena	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Ionașcu Grigore	Școala Profesională Specială „Emil Gârleanu”, Galați
Lazăr Maricel Nicolae	Inspectoratul Școlar Județean Galați

Au tradus/Fordították

Nume, prenume/ Név	Instituție/Tanintézmény
Berei Beáta - Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland / Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Bogdán Kinga–Helga - Fejlesztőpedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Bilbor/ Bélbori Inkluzív Oktatási Központ
Borka Csilla - Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland / Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Darvas Hilda - Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/ Oklándi Inkluzív Oktatási Központ
Illyés Ildikó-Anna - Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Bilbor/ Bélbori Inkluzív Oktatási Központ
László Mónika - Gyógypedagógus	Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Ocland/ Oklándi Inkluzív Oktatási Központ